

Wyrok z dnia 21 lipca 1999 r.

I PKN 162/99

Jeżeli w dacie wygaśnięcia stosunku pracy nauczyciela istniało prawomocne orzeczenie komisji dyscyplinarnej o wydaleniu z zawodu, to art. 84 ust. 5 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 1997 r. Nr 56, poz. 357 ze zm.) pozwala na zwrot zatrzymanej części wynagrodzenia tylko za okres zawieszenia w pełnieniu obowiązków i do daty wygaśnięcia stosunku pracy. W świetle tego przepisu brak jest podstaw do zasądzenia wynagrodzenia za okres po tej dacie, choćby następnie w wyniku rewizji nadzyczajnej postępowanie dyscyplinarne zostało umorzone albo obwiniony został uniewinniony.

Przewodniczący: SSN Walerian Sanetra, Sędziowie SN: Roman Kuczyński (sprawozdawca), Andrzej Wasilewski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 21 lipca 1999 r. sprawy z powództwa Zenona C. przeciwko Zespołowi Szkół Zawodowych [...] w L. o wynagrodzenie, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 18 grudnia 1998 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Wyrokiem z dnia 13 października 1998 r. Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie zasądził od Zespołu Szkół Zawodowych [...] w L. na rzecz Zenona C. tytułem zwrotu zatrzymanego wynagrodzenia 3.062,70 zł z ustawowymi odsetkami od 25 lutego 1998 r. oraz 500 zł tytułem częściowego zwrotu kosztów procesu, oddalił zaś powództwo w części dotyczącej wynagrodzenia za pracę za okres od wygaśnięcia stosunku pracy do dnia umorzenia postępowania dyscyplinarnego. Z ustaleń Sądu pierwszej instancji wynika, że powód był zatrudniony jako nauczyciel od 1968 r. W trakcie zatrudnienia w Zasadniczej Szkole Zawodowej [...] w L.

wchodzącej w skład Zespołu Szkół Energetycznych w roku szkolnym 1990/91 wszczęte zostało przeciwko powodowi postępowanie dyscyplinarne w związku z zarzutem wystawienia absolwentom dwóch klas trzecich świadectw niezgodnych z dokumentacją szkolną oraz samowolnego wpisywania ocen końcowych z dziennika do arkuszy ocen bezpodstawnie zmienionych u 28 uczniów (łącznie 51 ocen). Wszczęte zostało również postępowanie karne przez Prokuraturę Rejonową dla miasta L., w którym zarzucono powodowi, że w okresie od czerwca 1986 r. do czerwca 1991 r. w L., działając w warunkach przestępstwa ciągłego, jako wychowawca klas, będąc upoważniony do wystawiania świadectw końcowych, dokonał sfałszowania 76 świadectw w ten sposób, że wystawił oceny niezgodne z dziennikami lekcyjnymi. W związku z toczącym się postępowaniem dyscyplinarnym powód od 1 lipca 1991 r. do 31 stycznia 1992 r. był zawieszony w czynnościach na podstawie art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1998 r. – Karta Nauczyciela i otrzymywał wynagrodzenie zmniejszone w ten sposób, że za miesiące lipiec, sierpień i wrzesień 1991 r. otrzymywał ½ wynagrodzenia zasadniczego i ½ dodatku za wysługę lat, zaś za miesiące: październik, listopad, grudzień 1991 r. i styczeń 1992 r. tylko ½ wynagrodzenia zasadniczego. Pozostała część wynagrodzenia została zatrzymana przez pozwaną Szkołę na podstawie art. 84 ust. 1 Karty Nauczyciela. Prawomocnym orzeczeniem dyscyplinarnym Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Kuratorze Oświaty i Wychowania w L. z dnia 30. grudnia 1991 r. powód został ukarany wydaleniem z zawodu nauczycielskiego. Postępowanie karne zostało prawomocnie umorzone postanowieniem Prokuratury Rejonowej dla miasta L. z dnia 30 sierpnia 1997 r. wobec niepopelnienia przez powoda zarzucanego mu czynu. Na skutek rewizji nadzwyczajnej wniesionej przez Ministra Edukacji Narodowej, Odwoławcza Komisja Dyscyplinarna dla Nauczycieli przy MEN orzeczeniem z dnia 24 lutego 1998 r. uchyliła orzeczenie Komisji Dyscyplinarnej i umorzyła postępowanie dyscyplinarne. Przepis art. 84 ust. 5 ustawy – Karta Nauczyciela stanowi, że jeżeli postępowanie dyscyplinarne zakończy się umorzeniem z braku dowodów winy albo wydaniem orzeczenia uniewinniającego należy zwrócić zatrzymane kwoty wynagrodzenia. W ocenie Sądu pierwszej instancji, datą kiedy powstał obowiązek zwrotu wstrzymanego wynagrodzenia była data orzeczenia Odwoławczej Komisji dla Nauczycieli przy MEN, umarzającego postępowanie dyscyplinarne, tj. 24 lutego 1998 r. Od tej daty nie upłynął trzyletni termin przedawnienia z art. 291 § 1 KP, na który powoływała się pozwana. Wobec tego, że siła nabywcza zatrzymanego powodowi wynagrodzenia w sposób istotny zmieniła się, Sąd

mając na uwadze zasady współżycia społecznego, zmienił wysokość należnego świadczenia na podstawie art. 358¹ § 3 KC w związku z art. 300 KP, przyjmując za podstawę hipotetyczną wysokość wynagrodzenia z daty kiedy strona pozwana dowiedziała się o obowiązku zwrotu zatrzymanych kwot, tj. z lutego 1998 r. Wysokość tego wynagrodzenia wynosiła 639,40 zł wynagrodzenia zasadniczego, 115,60 zł – dodatku za 20-letn staż pracy, 25,70 zł dodatku specjalnego - łącznie 793 zł. Zdaniem Sądu, zwaloryzowane zatrzymane wynagrodzenie przez 7 miesięcy stanowi kwotę 3062,70 zł Sąd pierwszej instancji nie znalazł natomiast podstaw do zasądzenia na rzecz powoda wynagrodzenia za pracę za okres od wygaśnięcia stosunku pracy na skutek orzeczenia Komisji Dyscyplinarnej do dnia umorzenia postępowania dyscyplinarnego, bowiem Kodeks pracy nie przewiduje rekompensaty w postaci wynagrodzenia w takim przypadku.

Apelację powoda od tego wyroku, w części oddalającej powództwo, zarzucającą naruszenie prawa materialnego, tj. art. 84 ust. 5 ustawy Karta Nauczyciela przez błędną wykładnię tego przepisu polegającą na przyjęciu, iż przepis ten nie ma zastosowania do wynagrodzenia za czas od wydania pierwszego orzeczenia w postępowaniu dyscyplinarnym do czasu wydania orzeczenia o umorzeniu postępowania dyscyplinarnego i żądającą zasądzenia kwoty 36.937,70 zł tytułem zwrotu zatrzymanego wynagrodzenia za okres od 1 lutego 1992 r. do 25 lutego 1998 r., Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie wyrokiem z dnia 18 grudnia 1998 r. oddalił. Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu Wojewódzkiego wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, a odnoszące się do braku podstaw do zasądzenia na rzecz powoda wynagrodzenia za czas od wydania pierwszego orzeczenia w postępowaniu dyscyplinarnym do czasu wydania orzeczenia o umorzeniu postępowania dyscyplinarnego. Wskazana w apelacji podstawa prawna dochodzonego wynagrodzenia, tj. art. 84 ust. 5 ustawy z 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela dotyczy wyłącznie wynagrodzenia zatrzymanego w okresie zawieszenia nauczyciela w pełnieniu obowiązków.

Sąd Apelacyjny przyznał, że przepis ten nie ogranicza czasu, za który należy się zwrot zatrzymanych kwot wynagrodzenia, nie oznacza to jednak, że może to być dowolna ilość miesięcy, jak to wywodzi apelacja. Okres, na jaki nauczyciel może być zawieszony w pełnieniu obowiązków, określa art. 83 ust. 3 Karty Nauczyciela. Przepis ten stanowi bowiem, że zawieszenie w pełnieniu obowiązków nie może trwać dłużej niż 6 miesięcy, chyba że przeciwko nauczycielowi lub dyrektorowi szkoły toczy

się jeszcze postępowanie wyjaśniające, w związku z którym nastąpiło zawieszenie. Poza sporem jest, że powód był zawieszony w pełnieniu obowiązków od 26 czerwca 1991 r. do 31 stycznia 1992 r. i za ten okres jego roszczenie o zwrot zatrzymanego wynagrodzenia zostało przez Sąd Wojewódzki w całości uwzględnione. Prawomocne ukaranie powoda karą dyscyplinarną wydalenia z zawodu spowodowało, wbrew wywodom apelacji, wygaśnięcie stosunku pracy z mocy prawa (art. 26 ust. 1 Karty Nauczyciela), dlatego po 31 stycznia 1992 r. żadne wynagrodzenie nie zostało przez pozwaną Szkołę zatrzymane. Należy podnieść, że Karta Nauczyciela nie zawiera unormowań dotyczących sytuacji, jaka miała miejsce w rozpoznawanej sprawie, kiedy to orzeczenie Komisji Dyscyplinarnej z dnia 30 grudnia 1991 r. zostało w następstwie wniesienia rewizji nadzwyczajnej uchylone a postępowanie dyscyplinarne umorzone. Dlatego też Sąd Apelacyjny za trafne uznał rozpoznanie roszczenia powoda na gruncie przepisów Kodeksu pracy. Roszczenie na tle wygaśnięcia stosunku pracy powstać może tylko po spełnieniu przesłanek z art. 67 KP. Konieczną przesłanką jest zatem naruszenie przez zakład pracy przepisów dotyczących wygaśnięcia stosunku pracy. W niniejszej sprawie nie sposób dopatrzeć się naruszenia przez pozwaną Szkołę przepisów dotyczących wygaśnięcia stosunku pracy. Pozwana prawidłowo wykonała orzeczenie Komisji Dyscyplinarnej, którym orzeczono wobec powoda karę wydalenia z zawodu.

Skoro więc zakład pracy powoda nie naruszył przepisów dotyczących wygaśnięcia stosunku pracy, Sąd Apelacyjny uznał, że powodowi nie przysługuje roszczenie o wynagrodzenie.

Kasacja powoda od powyższego wyroku zarzuca naruszenie prawa materialnego – art. 84 ust. 5 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz. U. z 1997 r. Nr 56, poz. 357 ze zm.) przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że przepis ten nie ma zastosowania do wynagrodzenia za czas od wydania pierwszego orzeczenia w postępowaniu dyscyplinarnym do czasu wydania orzeczenia o umorzeniu postępowania dyscyplinarnego oraz art. 300 KP przez błędne przyjęcie, że do sytuacji faktycznej powoda mają zastosowanie przepisy Kodeksu pracy.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Kasacja jest nieuzasadniona. Sąd Najwyższy podziela w całej rozciągłości

stanowisko zajęte przez Sądy obu instancji, przy czym ustalony w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji i niezakwestionowany przez Sąd drugiej instancji stan faktyczny nie budzi wątpliwości, a ma to istotne znaczenie dla oceny prawidłowości zastosowania powołanych przez Sąd Apelacyjny przepisów prawa materialnego. Zauważyć bowiem należy, że w okresie od 1 lipca 1991 r. do 31 stycznia 1992 r. istniały podstawy prawne do zawieszenia powoda w pełnieniu obowiązków nauczyciela i ograniczenia wypłaty części wynagrodzenia. Prawomocne orzeczenie Komisji Dyscyplinarnej, na mocy którego powód został ukarany wydaleniem z zawodu nauczycielskiego zapadło dnia 30 grudnia 1991 r., zaś uchylone zostało, a postępowanie dyscyplinarne umorzone w dniu 24 lutego 1998 r. Wskutek uprawomocnienia się orzeczenia z dnia 30 grudnia 1991 r. stosunek pracy powoda wygasł z mocy prawa na podstawie art. 26 ust. 1 Karty Nauczyciela z dniem 31 stycznia 1992 r., wobec czego po tej dacie powodowi nie przysługiwało już jakiegokolwiek wynagrodzenie. Natomiast w okresie zawieszenia jego wynagrodzenie było częściowo ograniczone, zaś wobec umorzenia postępowania dyscyplinarnego z braku dowodów winy, powód nabył prawo do zwrotu zatrzymanych kwot wynagrodzenia – co znalazło wyraz w wyroku Sądu pierwszej instancji. Jeżeli jednak przepis art. 84 ust. 5 Karty Nauczyciela stanowi o zwrocie zatrzymanych kwot wynagrodzenia, to należy przez to rozumieć wynagrodzenie przysługujące w okresie zawieszenia, do czasu wygaśnięcia stosunku pracy. Pojęciem wynagrodzenia można bowiem posługiwać się tylko podczas trwania stosunku pracy, ewentualnie w sytuacji, gdy przepis szczególny na to pozwala. Jednakże przepis art. 84 ust. 5 Karty Nauczyciela nie może stanowić podstawy do zasądzenia wynagrodzenia za okres po ustaniu stosunku pracy, kiedy nadto w dacie jego wygaśnięcia istniały podstawy prawne w postaci prawomocnego orzeczenia dyscyplinarnego.

W przepisach Karty Nauczyciela nie można zatem znaleźć podstawy prawnej do uwzględnienia żądania powoda i zasadnie była ona poszukiwana na gruncie Kodeksu pracy, który po myśli art. 91c Karty Nauczyciela znajduje zastosowanie w zakresie spraw wynikających ze stosunku pracy, nie uregulowanych przepisami Karty Nauczyciela. Chybiony jest jednak zarzut kasacji wskazujący naruszenie przepisu art. 300 KP. Na podstawie tego przepisu Sąd pierwszej instancji nie zastosował wobec powoda przepisów Kodeksu pracy, lecz sięgnął do przepisów Kodeksu cywilnego, rewaloryzując jego wynagrodzenie z 1991/1992 r. do wysokości z 1998 r. Analizując sytuację powoda na gruncie przepisów Kodeksu pracy stwierdzić należy, że

wykazuje ona pewną analogię do sytuacji pracownika, z którym rozwiązano umowę o pracę bez wypowiedzenia z braku podstawy prawnej, któremu służy roszczenie o przywrócenie do pracy lub o odszkodowanie. Tylko jednak w razie podjęcia pracy pracownikowi przysługuje wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy, nie więcej jednakże niż za 3 miesiące i nie mniej niż za 1 miesiąc (art. 57 § 1 KP), natomiast gdy pracownik nie żąda przywrócenia do pracy przysługuje mu odszkodowanie za okres wypowiedzenia (art. 58 KP). Z odpowiedzi na pozew wynika, że strona pozwana nie kwestionuje niezastosowania art. 57 § 1 KP wobec powoda.

Sąd Najwyższy nie dopatruje się jednak w treści przytoczonych przepisów Kodeksu pracy możliwości uwzględnienia roszczenia powoda w całości, tj. zasądzenia wynagrodzenia za okres do umorzenia w dniu 24 lutego 1998 r. postępowania dyscyplinarnego.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy nie znalazł usprawiedliwionych podstaw do uwzględnienia kasacji i w oparciu o art. 393¹² KPC orzekł jak w sentencji wyroku.

=====